

NOTAT

9. november 2018

SÅDAN KAN VIRKSOMHEDER RUSTE SIG TIL NO DEAL BREXIT

Kontakt:

Seniorforsker, Maja Kluger Dionigi

+45 30 59 55 87

mkr@thinkeuropa.dk

RESUME Risikoen, for at Storbritannien 29. marts 2019 træder ud af EU uden en udtrædelsesaftale, er stor. Den danske regering og erhvervsorganisationer har derfor optrappet indsatsen for at informere borgere og virksomheder om, hvordan de ruster sig til et eventuelt no deal-Brexit.

Det er vigtigt, at virksomheder med aktiviteter i Storbritannien allerede nu forbereder sig på, at forhandlingerne mellem EU og briterne kan ende uden et resultat. Virksomheder bør jo før jo bedre tage stilling til spørgsmål om forsyningskæder, eksisterende kontrakter, hindringer for den fri bevægelighed, virksomheders it-systemer og persondatahåndtering. Sådan lyder anbefalingerne fra Europa-Kommissionen, den danske regering samt flere erhvervsorganisationer.

Hvis Storbritannien udtræder af EU uden en aftale, bliver virksomheder mødt med told og ikke-toldmæssige barrierer fra den ene dag til den anden. Der vil ikke være nogen overgangsperiode, og en fremtidig handelsaftale vil have lange udsigter. Det forventes dog samtidig, at man kan nå til enighed om kriseaftaler på få, udvalgte områder for at afbøde de øjeblikkelige konsekvenser. Det gælder f.eks. ift. luftfart, levering af medicin til Storbritannien og bilaterale aftaler om at sikre herboende EU-borgers rettigheder i Storbritannien (og omvendt).

HOVEDKONKLUSIONER:

- Danske virksomheder bør allerede nu tage forholdsregler og forberede sig på at Brexit-forhandlingerne kan ende i et *no deal*-scenarie.
- Virksomhederne bør grundigt overveje, hvordan de vil forholde sig til udsving i valutakursen, begrænsninger i den fri bevægelighed af varer, personer og tjenesteydelser, forskellig regulering og fremtidig finansiering.
- Undersøgelser viser, at de fleste store virksomheder i en række EU-lande har forberedt sig på forskellige Brexit-scenarier. Det er mere uklart, hvorvidt små og mellemstore virksomheder er forberedte.
- Hvis Storbritannien træder ud af EU uden en udtrædelsesaftale og en overgangsperiode, vil virksomheder blive mødt med told og ikke-toldmæssige barrierer.
- Kontrakter med britiske modparter, der løber efter Brexit, bør gås efter i sømmene. Der kan allerede nu søges afklaring mht. lovvalg, dvs. hvilket lands love, der skal finde anvendelse efter Brexit, i tilfælde af tvister.
- Data- og it-systemer skal forberedes til at kunne håndtere handelsbarrierer, told og moms. Det gælder især for virksomheder, der ikke på nuværende tidspunkt handler med tredjelande.
- Virksomheder bør nu overveje, hvordan de bevarer deres konkurrencedygtighed, såfremt Brexit fører til en afdæmpning af det britiske privatforbrug. De kan f.eks. overveje at udvide til nye markeder, innovere deres produkter for at adskille sig fra billigere konkurrenter og reducere produkt/serviceomkostninger.

Slutspurten i Brexit-forhandlingerne er i gang, og der er fortsat stor usikkerhed om udfaldet. Risikoen for at Storbritannien forlader EU uden en udtrædelsesaftale og overgangsperiode – et *no deal*-scenarie – er overhængende. Det sker, hvis EU og Storbritannien ikke kan finde en løsning på den irske grænseproblematik, eller hvis det britiske parlament stemmer en udtrædelsesaftale ned.¹ I så fald vil Storbritannien forlade EU den 29. marts 2019 uden en aftale.

Det er svært at forestille sig et *no deal*-scenarie uden nogen som helst kriseaftaler for at afbøde de øjeblikkelige konsekvenser. Det gælder f.eks. ift. luftfart, levering af medicin til Storbritannien og bilaterale aftaler om at sikre herboende EU-borgers rettigheder i Storbritannien (og omvendt). Det er dog udelukket, at EU vil gå med til at replicere de på nuværende tidspunkt 95 pct. af udtrædelsesaftalen, man er blevet enige om.

Europa-Kommissionen opfordrer medlemslandenes regeringer og industriorganisationer til at bede virksomheder og borgere forberede sig på, at der ikke kommer en udtrædelsesaftale i hus. Herhjemme kører regeringens Brexit-forberedelse i tre spor. Det første spor drejer sig om borgernes rettigheder. Det dækker f.eks. danskere, der vælger at blive boende i Storbritannien efter Brexit. Her er det vigtigt at sikre portabiliteten, dvs. at danske sociale rettigheder som f.eks. adgang til dansk pension fortsat vil gælde efter Brexit.

Det andet spor dækker told og grænser. Toldstyrelsen er allerede i gang med forberede sig på Brexit og har ansat 40-50 nye medarbejdere til toldvejledning og kontrol. De skal primært vejlede virksomheder, som eksporterer og importerer til og fra Storbritannien. Hermed håber regeringen på, at danske virksomheder oplever mindst muligt besvær ved Brexit.²

Det tredje spor drejer som om at forberede virksomheder med aktiviteter i Storbritannien til forskellige Brexit-scenarier. Den danske regering lancerede i oktober en Brexit-hjemmeside, der skal klæde borgere og virksomheder på til Brexit.³ Erhvervsministeriet har et "Brexit check" på trapperne, hvor virksomheder kan klikke sig frem til de oplysninger, de specifikt har brug for. Dansk Industri (DI) lancerede i oktober en "Brexit-værktøjskasse" inspireret af deres irske

¹ Irsk grænse er den afgørende Brexit-knude, Tænk tanken EUROPA, 24. september 2018, <http://thinkeuropa.dk/politik/irsk-graense-er-den-afgoerende-brexit-knude>; Brexit-skæbnen ligger i hænderne på briterne, Maja Kluger Dionigi, Politiken, 15. september 2018, <http://thinkeuropa.dk/politik/brexit-skaebnen-ligger-i-haenderne-paa-briterne>.

² Toldstyrelsen mander op til Brexit, Toldstyrelsen, 5. september 2018, <https://www.toldst.dk/nyheder/toldstyrelsen-mander-op-til-brexit/>.

³ www.um.dk/brexit.

søsterorganisation (den irske arbejdsgiver- og erhvervsorganisation, Ibec). Her bliver danske virksomheder vejledt om, hvordan de allerede nu kan forberede sig på et eventuelt *no deal*-scenarie. Det gælder spørgsmål om, hvad Brexit uden en udtrædelsesaftale og overgangsperiode f.eks. betyder for forsyningskæder, eksisterende kontrakter, investeringer, finansieringskilder, virksomheders IT-systemer og konkurrencedygtighed.

Men hvad kan danske virksomheder allerede nu gøre nu for at forberede sig på et *no deal*-scenarie? Det følgende tager udgangspunkt i de anbefalinger, som er udarbejdet fra Europa-Kommissionen, den danske regering og arbejdsgiver- og erhvervsorganisationer (DI og Ibec) for at være på forkant med Brexit.⁴

Pundets svækkelse og ustabil kursudvikling

Kursfaldet i det britiske pund over for euroen var en af de øjeblikkelige konsekvenser af Brexit-afstemningen. Det har gjort danske varer eksporteret til Storbritannien dyrere end britiske varer. Et *no deal*-scenarie vil formentlig føre til yderligere kursfald i pundet.⁵

Det er vigtigt for virksomheder, at kortlægge hvor udsatte de er over for kortsigtede udsving i valutakursen. Det indebærer overvejelser om: 1) hvornår ens forretning bliver uholdbar i forhold til udsving i valutakursen, 2) hvorvidt ens kontrakter tillader prisændringer som følge af kursændringer, 3) hvor risikovillig man er, og 4) om man ønsker at kurssikre for at håndtere kortsigtede valutarisici.

Det er også nødvendigt at planlægge, hvordan man vil håndtere en længerevarende svækkelse af det britiske pund. For det første kan virksomheder opsøge nye markeder for at gøre sig uafhængig af det britiske marked. For det andet kan de reducere deres omkostninger gennem nye tiltag. For det tredje kan de undersøge deres mulighed for kurssikring. Det indebærer overvejelser om, hvorvidt det giver mening, at 1) flytte aktiviteter til Storbritannien for at fastholde den britiske kundekreds, 2) bruge britiske leverandører, betalt i pund, til at tage sig den britiske kundekreds, 3) anvende britiske råvarer til at imødegå prispres.

⁴ Brexit preparedness, Europa-Kommissionens hjemmeside, https://ec.europa.eu/info/brexit/brexit-preparedness_en; Er din virksomhed klar til Brexit, Dansk Industri, <https://www.danskindustri.dk/di-business/arkiv/nyheder/2018/10/er-din-virksomhed-klar-til-brexit/>; Brexit – a guide for your business, Ibecs hjemmeside, https://www.ibec.ie/IBEC/DFB.nsf/vPages/Ibec_Europe~Positions_and_publications~brexit--a-guide-for-your-business-29-03-2017?OpenDocument.

⁵ Cost of no deal revisited, The UK in a changing Europe, 3. september 2018, <http://ukandeu.ac.uk/research-papers/cost-of-no-deal-revisited/>.

Handelsbarrierer i forsyningskæden

Det indre marked danner i dag grundlaget for forsyningskæder mellem Danmark og Storbritannien (samt resten af EU) gennem de fire friheder (fri bevægelighed af varer, tjenesteydelser, kapital og personer). Toldunionen muliggør fri bevægelse af varer uden pålægning af told og kvoter internt i EU og en fælles ekstern toldsats for tredjelande.

I tilfælde af *no deal* vil Verdenshandelsorganisationens (WTO) regler gælde for alt handel mellem EU og Storbritannien fra d. 30. marts 2019 indtil en fremtidig handelsaftale mellem EU og Storbritannien er trådt i kraft. Det betyder, at EU's eksterne toldsats over for tredjelande vil gælde for Storbritannien. Dertil kommer ikke-toldmæssige barrierer ved grænsen mellem EU og Storbritannien. Det gælder tjek af efterlevelsen af EU's tekniske standarder, varemærkning og oprindelsesregler for varer, der skal ind på EU's marked. Det vil resultere i logistiske hindringer, forsinket handel og virksomhedsomkostninger.

Tidsfølsomme leveringer (f.eks. drikke- og fødevarer) vil være særligt udfordret af restriktioner på den fri bevægelighed af varer. DI opfordrer allerede nu virksomheder til at undersøge, hvordan told- og grænsekontrol mellem EU og Storbritannien kan påvirke deres forsyningskæder, omkostninger og konkurrencedygtighed. Det gælder:

- 1) *En kortlægning af varebevægelser ud og ind af Storbritannien* for at forstå de potentielle udfordringer i ens forsyningskæde på områder, hvor nye omkostninger og arbejdsgange er påkrævet.
- 2) *Ekspeditionsomkostninger*: Hvordan påvirker administrative byrder i forbindelse med toldbehandling ens omkostninger? Hvordan påvirker grænsekontrol leveringstider?
- 3) *Følsomhed*: Hvordan påvirker handelsbarrierer priser og omkostninger? Hvor prisdølsomme er ens kunder? Hvordan bliver tidsfølsomme leveringer påvirket?

Forskning viser, at indførelse af told- og grænsekontrol kan medføre en to-minutters ekstra ventetid per køretøj og samlet set resultere i femtimers ventetider ved knudepunkter såsom ved Calais-Dover forbindelsen.⁶ Grænsekontrollen indebærer toldbehandling og relaterede procedurer såsom oprindelsesregler, kontrol med produktsikkerhed, fødevarerikkerhed samt dyre- og plantesundhed. Varer,

⁶ Cost of no deal revisited, The UK in a changing Europe, 3. september 2018, <http://ukandeu.ac.uk/research-papers/cost-of-no-deal-revisited/>.

der skal ind på EU's marked, vil også blive kontrolleret for, om miljø-, sundheds- og sikkerhedsregler er overholdt.

Mange producenter er afhængige af smidige forsyningskæder til levering af varekomponenter. De vil blive udfordret af lange ventetider ved grænsen. F.eks. leverer 350 lastbiler hver dag to millioner komponenter til bilfabrikanten Hondas fabrik i den engelske by Swindon. Honda estimerer, at en 15 minutters forsinkelse ved grænsen på grund af toldkontrol, vil koste dem 7.3 millioner kroner om året.⁷ Det er derfor nødvendigt for virksomheder at overveje mulighederne for at omlægge deres forsyningskæde ift. told og grænsekontrol. Det kan være nødvendigt at flytte produktion i Storbritannien til et andet EU-land, finde alternative leverandører i EU og finde nye router for varer der passerer Storbritannien på vej til EU.

Revidering eller genforhandling af kontrakter

Et no-deal Brexit kan få konsekvenser for virksomheder med kommercielle kontrakter med britiske modparter, der løber efter Brexit. Virksomheder kan allerede nu gennemgå deres kontrakter. Her er det vigtigt at holde sig for øje, om kontrakterne forudsætter britisk medlemskab af EU, fri bevægelighed af varer, tjenesteydelser og personer og en fælles regulerende myndighed. Tillader kontrakterne prisstigninger som følge af told og andre handelsbarrierer?

Uden en udtrædelsesaftale og en overgangsperiode vil det være usikkert, hvilket lands regler, der finder anvendelse, hvis der opstår tvister mellem to kontraktparter. Virksomheder kan allerede nu indgå en lovvalgsaftale med deres britiske kontraktpart for at nå til enighed om, hvilket lands lov, der skal finde anvendelse i tilfælde af uenighed.

Begrænsninger i arbejdskraftens fri bevægelighed

EU-borgere kan i dag arbejde i Storbritannien uden en opholdstilladelse eller arbejdstilladelse og få deres erhvervsmæssige kvalifikationer fra et andet EU-land anerkendt. Virksomheder kan gnidningsfrit udstationere arbejdskraft til filialer i Storbritannien.

Et *no-deal*-Brexit fører til begrænsninger i den fri bevægelighed af personer og tjenesteydelser. Det har konsekvenser for virksomheder, der er afhængige af

⁷ Honda UK warns MPs of consequences of leaving EU customs union, The Guardian, 14. november 2017, <https://www.theguardian.com/politics/2017/nov/14/honda-uk-warns-mps-of-consequences-of-leaving-eu-customs-union>.

arbejdskraftens fri bevægelighed mellem EU og Storbritannien. Derfor er det vigtigt allerede nu at overveje, hvilken betydning restriktioner på arbejdskraftens fri bevægelighed kan have for virksomheders aktiviteter og medarbejdere i Storbritannien. Visumrestriktioner og nye opholdsregler vil påvirke personale i Storbritannien. EU-borgeres og virksomheders mulighed for at levere tjenesteydelser i Storbritannien vil også blive begrænset.

Storbritannien har mulighed for for at ændre reglerne for anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer og autorisation efter Brexit. Det vil have konsekvenser for anerkendelsen af EU-borgeres erhvervsmæssige kvalifikationer fra EU og deres adgang til at udøve deres erhverv i Storbritannien. På længere sigt kan det være nødvendigt for virksomheder at tilpasse sig begrænsninger i den fri bevægelighed af personer og tjenesteydelser ved f.eks. at outsource eller flytte arbejdspladser.

Opgradering af it-systemer og datainfrastruktur

Handelsbarrierer mellem Storbritannien og EU efter Brexit får konsekvenser for virksomheders it-systemer, særligt for virksomheder der ikke er vant til at handle med tredjelande. Virksomheder kan sikre sig, at deres data- og it-systemer kan håndtere handelsbarriere, told og moms.

Brexit kan også skabe restriktioner på persondataudveksling fra EU til Storbritannien, og hvor data fysisk er placeret. Efter Brexit vil persondata overført til Storbritannien blive anset som overførsel af data til et tredjeland. Virksomheder kan allerede nu undersøge, hvordan restriktioner i dataudveksling efter Brexit påvirker deres datainfrastruktur og persondatahåndtering.

Forskellig regulering

EU's fælles regler for varer og tjenesteydelser vil ikke nødvendigvis gælde på det britiske marked efter Brexit. Storbritanniens nuværende erhvervsregulering bygger på EU-ret. Der er på længere sigt risiko for, at Storbritanniens regler vil divergere fra EU's. Det betyder, at virksomheder skal ændre deres produkter og emballering, når de handler på det britiske marked. Virksomheder kan heller ikke være sikre på, at gensidig anerkendelse af produkter fremadrettet bliver respekteret i Storbritannien.

Virksomheder kan allerede nu undersøge, hvor sårbare de er over for forskellig erhvervsregulering i EU og Storbritannien. Bliver det f.eks. for dyrt at tilpasse et

produkt til to forskellige markeder? Derudover er der en række andre aspekter, virksomheder skal holde sig øje: ansvar og forpligtelser i forsyningskæden, EU-varemærker og certifikater, licenser og autorisationer. Virksomheder har forskelligt ansvar afhængig af, hvor de er placeret i forsyningskæden (producent, importør, distributør). Efter Brexit vil virksomheder fra EU27, der køber varer fra Storbritannien, blive anset som importører i forhold til EU's produktlovgivning. Det giver dem andre forpligtelser, end dem de har i dag.

EU-varemærker eller supplerende beskyttelsescertifikater vil ikke umiddelbart give beskyttelse i Storbritannien efter Brexit. Certifikater, licenser og autorisationer udstedt i Storbritannien vil ikke umiddelbart være gyldige i EU efter Brexit. De vil skulle overføres til eller genudstedet af tilsvarende organer i EU, for at et produkt kan sælges i EU.

Påvirkning af investeringsplaner og finansieringskilder

Usikkerheden efter Brexit kan få konsekvenser for beslutninger om direkte udenlandske investeringer (FDI), adgang til kapitalmarkederne og EU-støtteprogrammer. Virksomheder kan allerede nu overveje, hvordan deres investeringsplaner og finansieringskilder bliver påvirket af Brexit. Er det f.eks. nødvendigt at udsætte eller sløjfe investeringer, så længe fremtiden er usikker? Er adgangen til evt. EU-finansiering afhængig af britiske partnerskaber? Bliver finansieringskilder påvirket af Brexit og den medfølgende usikkerhed på kapitalmarkederne?

Virksomheder kan allerede nu planlægge, hvordan de sikrer deres fremtidige økonomi og finansiering efter Brexit i forhold til deres budget, alternative partnerskaber fra andre EU lande til evt. fremtidig EU-finansiering og adgang til kapital og likviditet.

Virksomheders konkurrencedygtighed

Brexit påvirker ikke kun omkostningerne og kompleksiteten ved virksomhedsaktiviteter i Storbritannien. Det indvirker også på den økonomiske vækst, forbrugeradfærd og danske virksomheders konkurrencedygtighed på det britiske marked. Det er derfor nødvendigt for virksomheder at overveje, hvordan de kan tilpasse deres forretningsmodel eller strategi til øget konkurrence.

Forberedelserne går bl.a. på at overveje, hvor sårbar virksomheden er over for ændringer i forbrugeradfærd i Storbritannien. Det er muligt, at Brexit vil føre til en afdæmpning af det britiske privatforbrug som følge af stigende inflation og

lavere vækst. Danske varer, produceret helt (f.eks. Lurpak) eller delvist uden for Storbritannien, vil blive dyrere som følge af pundets fald.

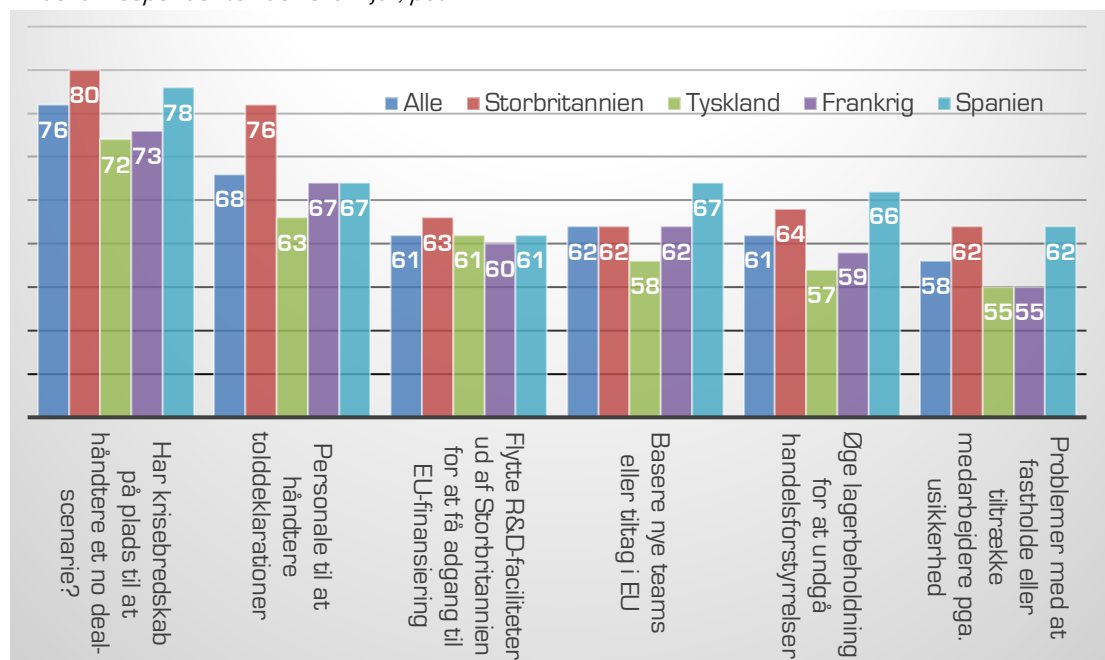
Virksomheder kan i dag overveje potentielle strategiske muligheder for sikre deres konkurrencedygtig. Det gælder mulighederne for at udvide til nye markeder, innovere produkter for at adskille sig fra billigere konkurrenter og reducere produkt/serviceomkostninger.

Hvor velforberejdede er virksomheder på Brexit?

En undersøgelse fra FTI Consulting fra september 2018 blandt 2.087 ledere fra store virksomheder i Frankrig, Spanien, Storbritannien og Tyskland⁸ viser, at 76 pct. af de adspurgte virksomheder har kriseberedskab på plads i tilfælde af et *no deal*.⁹ Storbritannien topper listen (80 pct.), efterfulgt af Spanien (78 pct.), Frankrig (73 pct.) og Tyskland (72 pct.). Figur 1 viser, hvordan de adspurgte virksomheder forbereder sig på Brexit i forhold til tolddeklarationer, R&D (forskning og udvikling), nye tiltag, lagerbeholdning og fastholdelse af medarbejdere.

Figur 1: Hvordan påvirker dine Brexit-forventninger følgende forhold?

Andel af respondenter der svar "ja", pct.

Kilde: Brexit in the Boardroom: The View From Business: Autumn 2018 Update, FTI Consulting, 15. oktober 2018.

⁸ Landefordelingen er: Frankrig (n=512), Spanien (n=545), Storbritannien (n=518), Tyskland (n=512).

⁹ Brexit in the Boardroom: The View From Business: Autumn 2018 Update, FTI Consulting, 15. oktober 2018, <https://www.fticonsulting.com/insights/reports/brexit-boardroom-view-from-business-autumn-2018-update>.

Undersøgelsen viser, at 68 pct. af de adspurgte virksomheder vil indsætte ekstra personale til at håndtere eventuelle tolddeklarationer. Igen ligger Storbritannien øverst (76 pct.). 61 pct. af virksomhederne vil øge deres lagerbeholdning for at undgå forstyrrelser i varehandlen ved eventuel grænsekontrol. 58 pct. af de adspurgte virksomheder forventer, at de får problemer med at fastholde og tiltrække nye medarbejdere efter Brexit. 63 pct. af de britiske virksomheder planlægger at flytte deres R&D-faciliteter til EU efter Brexit for fortsat at have adgang til at have adgang til EU-finansiering. Det samme gør sig gældende for 61 pct. af tyske og spanske virksomheder og 60 pct. af franske virksomheder med aktiviteter i Storbritannien. Derudover planlægger 62 pct. af alle adspurgte virksomheder at basere nye teams eller tiltag i EU efter Brexit.

Meget tyder på, at de store virksomheder er forberedte på Brexit. Spørgsmålet er, hvordan billedet ser ud for små og mellemstore virksomheder, der ikke nødvendigvis er vant til at handle med tredjelande. For dem bliver nye administrative byrder ved et "hårdt" Brexit både tidskrævende og dyrere.¹⁰

¹⁰ DI: Et hårdt Brexit svækker virksomhedernes konkurrenceposition, Altinget, 5. september 2018, <https://www.altinget.dk/eu/artikel/di-et-haardt-brexit-svaekker-virksomhedernes-konkurrenceposition>.